



In het begin van de 20e eeuw werd in Culemborg de borstel- en kwastenfabriek van H.A. Sillevius gevestigd. Dit bedrijf werd later overgenomen door Pou de Kruijff. Het werd de N.V. Culemborgsche Borstel- en Kwastenfabriek. In oktober 1918 verhuisde het bedrijf naar Eindhoven. Door die verhuizing kwam een aantal oud-werknemers zonder werk. Zij vroegen Harrie van Dam, een zakenman die al op vele terreinen actief was, om een nieuwe kwastenfabriek op te zetten. Het werd de start van de Van Dam's Kwastenfabriek.

Kwastenfabriek Pou de Kruijff

In het begin van de 20e eeuw werd in Culemborg de borstel- en kwastenfabriek van H.A. Sillevius gevestigd, in het Vierheemskinderstraatje. Dit bedrijf werd later overgenomen door Pou de Kruijff. Hij noemde zijn bedrijf de N.V. Culemborgsche Borstel- en Kwastenfabriek, voorheen H.A. Sillevius. Hij verhuisde op 14 oktober 1918 naar Eindhoven. Waarschijnlijk heeft De Kruijff het interessant gevonden zijn fabriek te vernoemen naar Culemborg, waar hij het vak geleerd had en waar zijn oudste zoon Christoffel in 1914 was geboren. Op 25 februari 1930 werd de N.V. Culemborgsche Borstel- en Kwastenfabriek in Eindhoven door brand verwoest en kort daarop herbouwd. Na het overlijden van Pou de Kruijff hebben zijn zonen het bedrijf verder voortgezet. Peter de Kruijff in de De Vriesstraat in Eindhoven en Christoffel de Kruijff in Waalre. De Culemborgsche Borstel- en Kwastenfabriek werd de vaste leverancier van borstels en kwasten van het Philips concern.

Van Dam's Kwastenfabriek

Door de verhuizing in 1918 van de borstel en kwastenfabriek van Pou de Kruijff naar Eindhoven werd een aantal Culemborgse borstel- en kwastenmakers werkloos. Een van de voormalige werknemers van De Kruijff, de heer Benda, zocht contact met Harrie van Dam met de vraag of het niet mogelijk was om samen een kwastenfabriek op te zetten. Deze Harrie van Dam was een zakenman die op veel terreinen actief was. Hij kocht en

verkochte allerlei producten, maar was ook eigenaar van een winkel aan de Oude Vismarkt 13. Bij die winkel hoorde een drukkerij waar o.a. het Culemborgsch Nieuws - en Advertentieblad werd gedrukt. Harrie van Dam zag wel wat in een kwastenfabriek en huurde daarop het pand Tulpstraat 60 (oostzijde) van de familie Hazendonk. In dat



pand was eerder sigarenfabriek Cuhaveno gevestigd.

Er werd gestart met ongeveer tien werknemers. De zaken gingen zo goed dat in 1936 aan de overkant van de Tulpstraat (westzijde) een nieuw bedrijfspand werd gebouwd. Dit pand werd in 1952 verder uitgebreid. In de begin tijd was het maken van kwasten nog handwerk, met uitzondering van de haarbewerking. Vooral op het gebied van de platte kwasten werd vanaf de 60-er jaren van de vorige eeuw in het buitenland in hoog tempo geautomatiseerd. Van Dam kocht in Zweden een in Canada ontwikkelde kwastenmachine.

Die machine kostte toen 96.000 gulden. Dat was in die tijd een enorme investering. In 1965 produceerde Van Dam's Kwastenfabriek 1 miljoen kwasten per jaar. Door de aankoop van de kwastenmachine kon de productie worden verdubbeld. Dat kwam goed uit toen Van Dam's Kwastenfabriek kort daarna de HEMA als klant kreeg. Vanaf 1965 tot 1996 heeft Van Dam kwasten aan de HEMA geleverd.

Vanaf 1985 begon de productie terug te lopen door de concurrentie van de doe-het-zelf kwasten. Eerst vanuit Italië, later vanuit China en Indonesië. Van Dam's Kwastenfabriek is zich toen gaan toeleggen op professionele kwasten. In 2000 heeft Van Dam, naast de normale kwasten, kwasten van topkwaliteit aan het assortiment toegevoegd, onder de merknaam Goudhaantje. Sindsdien is de productie weer langzaam gestegen met enkele honderdduizenden kwasten per jaar. De door Van Dam's Kwastenfabriek geproduceerde kwasten bestaan voor 90% uit varkenshaar. Varkenshaar komt vooral uit China. Het varkenshaar is er in verschillende kwaliteiten, afhankelijk van waar het varken geleefd heeft. Als het varken in een koude streek geleefd heeft, dan is het van betere kwaliteit als wanneer het varken uit een warmere streek komt. De enige bewerking van het varkenshaar binnen Van Dam's Kwastenfabriek is het mengen van het haar. In de mengmachine kunnen twee kwaliteiten haar door elkaar worden gemengd. Ook kan men kleuren haar door elkaar mengen.

De laatste machine die Van Dam heeft aangekocht is een vul- en kitmachine. In deze machine wordt een bosje haar afgewogen, dan door een grijpertje opgepakt en in een busje geplaatst. In dat busje wordt het bosje haar in een vorm gedrukt, zodat de bovenkant van het haar een mooie ronde vorm heeft, daarna wordt het uitgetrokken en gaat er een twee componentenlijm in. Daarna wordt de steel aangebracht. Tot slot wordt er een touwtje om het



haar heen gewikkeld. Dit touwtje heeft tot doel om de kwast weer op zijn oude lengte te brengen, als na een tijdje het haar van de kwast is afgesleten. Dit gebeurt door het verwijderen van het touwtje. Het aangebrachte touwtje wordt langs een lijmrol gehaald. De bedoeling daarvan is om van het omwonden touwtje een geheel te maken. Het vullen van de kwast

gebeurde vroeger nog grotendeels met de hand. Hierbij ging er wat zand achter in het haar. Dit zand werd gebruikt als een soort van wig waardoor het haar strak in het busje kwam. In 2011 verhuisde Van Dam's Kwastenfabriek vanuit de Tulpstraat naar een nieuw bedrijfspand op het industrieterrein Pavijen. Van Dam's Kwastenfabriek is de enig overgebleven kwastenfabriek in Nederland

Bron: De Kwast, De Maker, De Fabriek, uitgave van Van Dam's kwastenfabriek, Culemborg 2011.